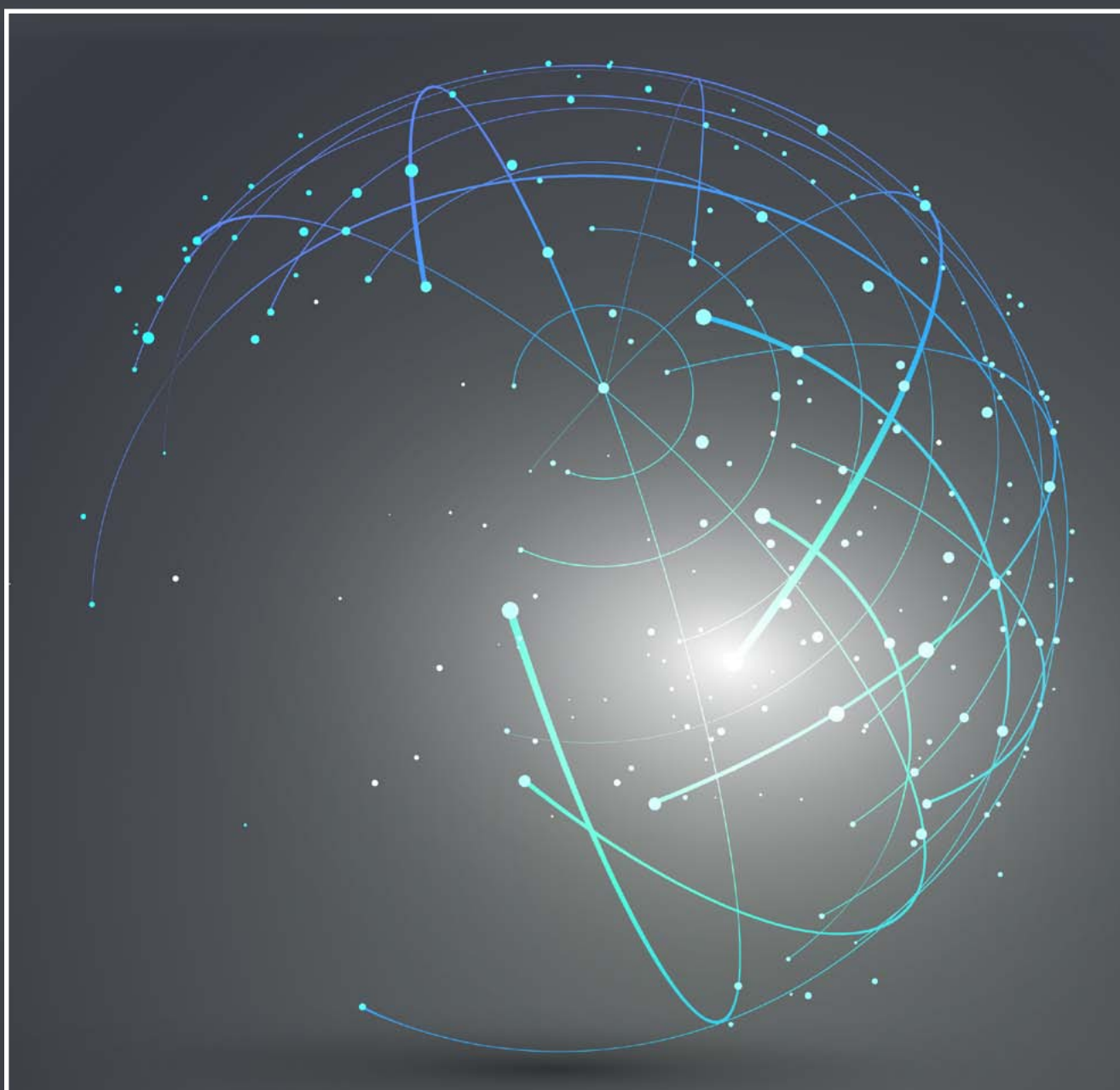
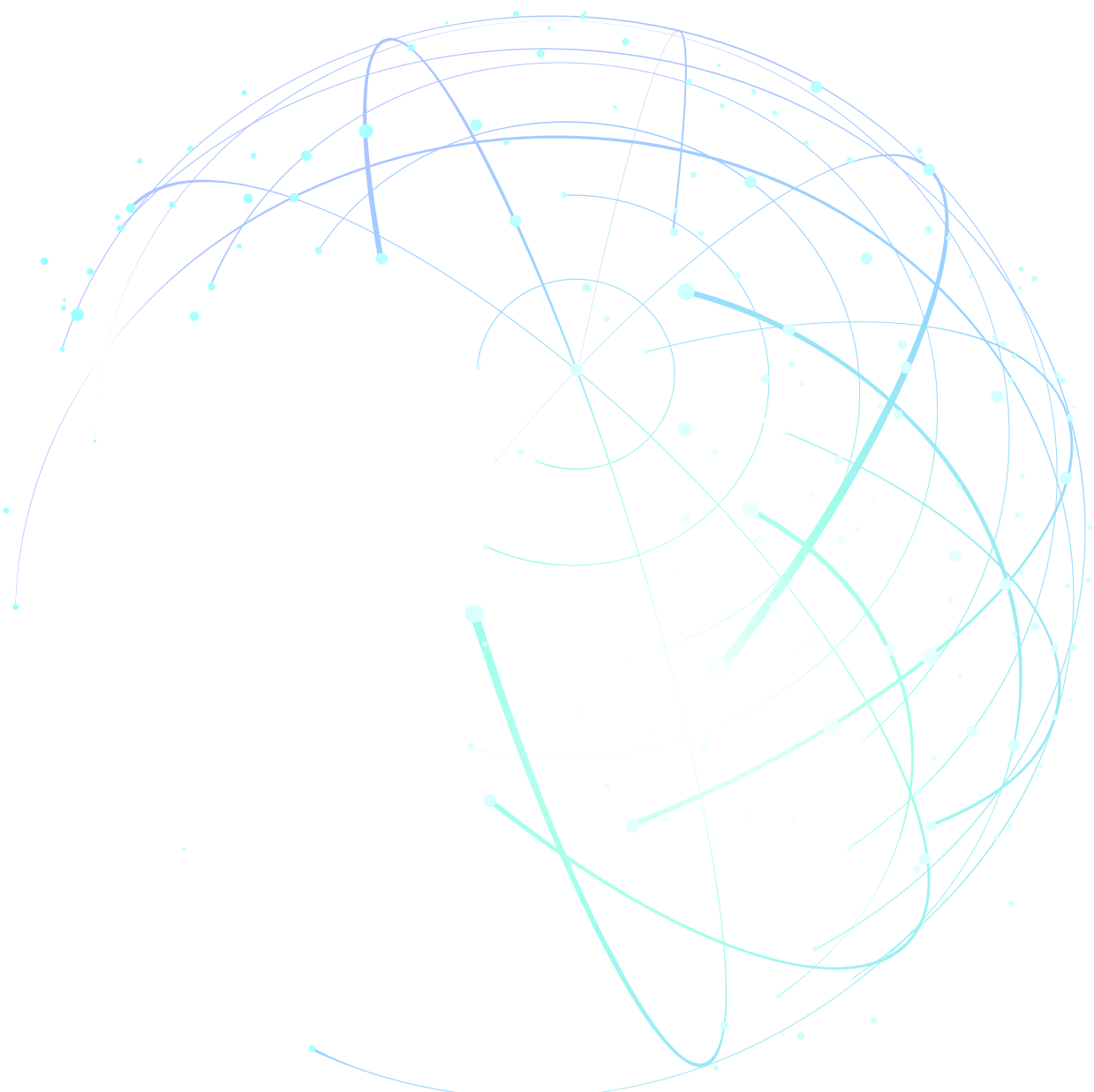


# ПЕТИ ИЗВЕШТАЈ О АНГАЖОВАЊУ ПРИВРЕДНЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ У СКЛАДУ СА ДЕСЕТ ПРИНЦИПА ГЛОБАЛНОГ ДОГОВОРА УН





## САДРЖАЈ

	ИЗЈАВА ПРЕДСЕДНИКА ПРИВРЕДНЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ	
	О КОНТИНУИРАНОЈ ПОДРШЦИ ГЛОБАЛНОМ ДОГОВОРУ УН	4
I	ПОШТОВАЊЕ ЉУДСКИХ И РАДНИХ ПРАВА	6
II	ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	10
III	ЦИРКУЛАРНА ЕКОНОМИЈА	14
IV	АКТИВНОСТИ ПРИВРЕДНЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ	
	У БОРБИ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ	16
V	ЛОКАЛНА МРЕЖА ГЛОБАЛНОГ ДОГОВОРА У СРБИЈИ	17
VI	САВЕТ ЗА ДРУШТВЕНО ОДГОВОРНО ПОСЛОВАЊЕ ПКС	19
VII	НАЦИОНАЛНА НАГРАДА ЗА ДРУШТВЕНО ОДГОВОРНО	
	ПОСЛОВАЊЕ ЋОРЋЕ ВАЈФЕРТ	20
VIII	ПРИЗНАЊЕ „ПРИЈАТЕЉ ПОРОДИЦЕ 2023“	22
IX	ИНЖЕЊЕРКА ГОДИНЕ 2023	24
X	ЕДУКАЦИЈА ПРИВРЕДНИКА	25
XI	ДУАЛНИ МОДЕЛ ОБРАЗОВАЊА	26
XII	ПОДРШКА РАЗВОЈУ ОМЛАДИНСКОГ,	
	ЖЕНСКОГ И СОЦИЈАЛНОГ ПРЕДУЗЕТНИШТВА	28
XIII	СУД ЧАСТИ	32
XIV	КОДЕКС ПОСЛОВНЕ ЕТИКЕ, КОРПОРАТИВНОГ УПРАВЉАЊА	
	И КОДЕКС ПОСЛОВНОГ МОРАЛА ОРГАНИЗАТОРА	
	ПРОФЕСИОНАЛНОГ УПРАВЉАЊА	34
XV	ПРОЈЕКТИ ПКС У ОБЛАСТИ ДРУШТВЕНЕ ОДГОВОРНОСТИ	36
XVI	RESPONSIBLE BUSINESS HUB	39
XVII	АКТИВНОСТИ ЕВРОПСКЕ МРЕЖЕ ПРЕДУЗЕТНИШТВА	41

## ИЗЈАВА ПРЕДСЕДНИКА ПРИВРЕДНЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ О КОНТИНУИРАНОЈ ПОДРШЦИ ГЛОБАЛНОМ ДОГОВОРУ УН

С поносом представљамо Пети извештај о ангажовању Привредне коморе Србије у оквиру Глобалног договора Уједињених нација, иницијативе посвећене поштовању принципа људских и радних права, заштите животне средине и борбе против корупције.

Настављајући и интензивирајући активности на свим пољима у фокусу Глобалног договора, у протеклом двогодишњем периоду у врх агенде Привредне коморе Србије као пословне асоцијације, не занемарујући остале сегменте, поставили смо теме које се тичу заштите и унапређења животне средине. Од активног учешћа у креирању и унапређењу регулаторног оквира, преко едукације привреде за примену принципа, стандарда и пословних модела одрживог пословања у функцији јачања конкурентности домаћих компанија до промоције примера добре праксе, између осталог и у домену компанијског извештавања о одрживом пословању.

Након што смо у претходном периоду формирали Алијансу за зелену транзицију – конзорцијум компанија, лидера нискоугљеничне економије у Србији, која предводи промене у области "зелене" и циркуларне економије у српској привреди и дигиталну платформу CE HUB, у претходне две године активирали смо и посебан тим ПКС који ради на програму развоја зелене трансформације српске привреде и креирали и промовисали документ „Декларација Привредне коморе Србије: зелена трансформација српске привреде“, као подстицај јасном опредељењу пословне заједнице ка декарбонизацији и зеленој транзицији.



Успоставили смо и нови сервис – Responsible Business Hub (RBH) – центар за подршку компанијама, малим и средњим предузећима која извозе на немачко и друга тржишта ЕУ кроз информисање, едукацију и повезивање српских предузећа подстакнути захтевима који произилазе из новог немачког Закона о due diligence у ланцима снабдевања, а тичу се заштите људских права, права радника и заштите животне средине. Примена и поштовање немачког закона биће и својестан тренинг за поштовање све строжијих правила и све захтевније ЕУ регулативе.

У наредном периоду Responsible Business Hub-a, осим едукацији привредника, посветиће се и питањима зеленог финансирања како би привреда испунила ESG критеријуме које ће банке и фондови све више вредновати приликом одобравања кредитних захтева, као и јачању капацитета компанија запошљавањем кадрова школованих за област заштите животне средине и друге важне сегменте зелене транзиције.

Такође, у склопу активног учешћа у креирању новог стратешког и регулаторног оквира у области енергетике са фокусом на енергетску стабилност, диверсификацију и повећање учешћа обновљивих извора енергије у производњи и потрошњи, иницирали смо доношење и учествовали у креирању и промовисању нацрта Водоничне стратегије која би требало да буде саставни део нове стратегије развоја енергетике Србије до 2040. године, са пројекцијама до 2050. године, са циљем већег коришћења, али и сопствене производње зеленог водоника, као алтернативног извора енергије.

Посвећени примени и промоцији принципа Глобалног договора, осим кроз активности Савета за друштвено одговорно пословање, већ деценију и по награђујемо и промовишемо најсветлије примере друштвено одговорних компанија додељујући Националну награду за друштвено одговорно пословање – Ђорђе

Вајферт". Ове године организујемо и други циклус доделе признања „Пријатељ породице“, компанијама које на најбољи начин усклађују рад и родитељство, а у сарадњи са партнерима, покренули смо и реализовали акцију „Инжењерка године“ како бисмо промовисали STEM – занимања будућности и успешне и остварене инжењерке, али и мотисали младе људе, посебно девојке да уписују инжењерске студије, да се опредељују за послове која ће им омогућити бољи приступ и бољу позицију на тржишту рада, отворити најбоље перспективе за запошљавање, добру зараду, каријерно напредовање и самим тим лично задовољство.

Паралелно, радимо на подстицању жена да одважније улазе у бизнис и јачању свести послодавца о потреби брисања разлика у условима рада жена и мушкараца. То чинимо и сопственим примером: од укупног броја запослених у Привредној комори Србије и укупног броја руководилаца на свим нивоима наше организације око две трећине су жене. Извештај који је пред вама документује велико ангажовање Привредне коморе Србије, осим на активнијем укључивању жена у пословни живот, и на подршци омладинском и социјалном предузетништву, примени свих антидискриминаторних стандарда, антикорупционе праксе, кодекса пословне етике, корпоративног управљања и пословног морала.

То је део наше агенде и за наредни период, уз још снажнију подршку компанијама за унапређење конкурентности кроз примену нових технологија – развојних, иновативних, „зелених“ и дигиталних решења, промоцију одрживе производње и пословања по међународним стандардима и подстицања и промовисања добре праксе друштвено одговорног пословања. И уз доказану солидарност, и нас као пословне асоцијације али и компанија наших чланица, са локалним и друштвеном заједницом и онима којима је помоћ најпотребнија.

Марко Чадеж

Председник Привредне коморе Србије



## I ПОШТОВАЊЕ ЉУДСКИХ И РАДНИХ ПРАВА

Привредна комора Србије (ПКС) је организација чији главни стратешки ресурс представљају њени запослени, те је свесна чињенице да без људи и њихових потенцијала нема организације ни успеха.

Системским бављењем људским ресурсима поштујемо следеће принципе:

- Развој људских ресурса усклађен са стратешким циљевима;
- Сви процеси управљања људским ресурсима међусобно су повезани и у функцији развоја организације;
- Планирање кадрова и запошљавање;
- Развој запослених;
- Награђивање и мотивисање запослених;
- Заштита права запослених;
- Индивидуални приступ сваком запосленом у Комори.

У свакодневном раду ПКС поштује основне принципе Конвенције о људским правима: право на достојанствен рад, право на образовање, слободу мишљења, уверења и вероисповести, право на поштовање приватног и породичног живота, слободу окупљања и удруживања, забрану ропства и принудног рада.

У потпуности се подржава право на слободно удруживање. Постоје два репрезентативна синдиката са којима има уравнотежен однос, како би се остварила заједничка реализација стратегије и циљева, као и питања која су од битног значаја за материјални и социјални положај запослених.

У ПКС је у примени Колективни уговор Привредне коморе Србије, који је потписан од стране представника оба синдиката, а којим су у складу са Законом о раду уређена права, обавезе и одговорности из радног односа запослених у Комори. Представницима организација синдиката обезбеђује се приступ свим радним местима у Комори када је то потребно у циљу заштите права запослених утврђених Законом и Колективним уговором.

### Забрана дискриминације

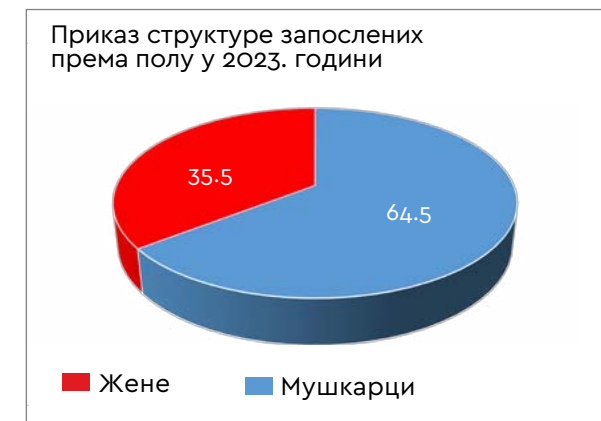
Забрањена је непосредна и посредна дискриминација лица која траже запослење, као и запослених, с обзиром на пол, рођење, језик, расу, боју коже, старост, трудноћу, здравствено стање, односно инвалидност, националну припадност, вероисповест, брачни статус, породичне обавезе, сексуално опредељење, политичко или друго уверење, социјално порекло, имовинско стање, чланство у политичким организацијама, синдикатима или неко друго лично својство, као и забрањен је сваки вид узнемиравања.

У ПКС је забрањена дискриминација у односу на: услове за запошљавање и избор кандидата за обављање одређеног посла; услове рада и сва права из радног односа; образовање, оспособљавање и усавршавање; напредовање на послу; отказ уговора о раду.

ПКС је дужна да сваког запосленог преступања на рад писаним путем обавести

о забрани вршења злостављања на раду и у вези са радом, обавезама и одговорностима запосленог и послодавца у вези са забраном вршења злостављања.

У ПКС се доследно поштује принцип родне равноправности. Жене чине више од 60% запослених (64,5%) и у остваривању својих права су у потпуности изједначене са колегама.



### Едукација запослених

Колективни уговор прецизира да је ПКС дужна да запосленом омогући образовање, стручно оспособљавање и усавршавање, а запослени има обавезу да се у току рада усавршава.

Подизање капацитета запослених и руковођилаца за заступање интереса привреде и пружање нових услуга оријентисано је на:

1. унапређење компетенција запослених кроз програме стручног усавршавања (обуке, семинари, тренинзи);
2. анализа потреба за обуком - тренингом и развојем;
3. поставка плана обуке;
4. израда програма за развој компетенција по принципу - потребна знања, постојећа знања и недостајућа знања.

Део реализованих едукација намењен је унапређењу компетенција запослених који су у директном контакту са привредницима - Сектор удружења привреде, Сектор за стратешке анализе, услуге и интернационализацију, ПК Београда и РПК, док су остале обуке општег карактера биле намењене за све запослене.

Обуке са највећим бројем полазника су обрадиле теме: тимски рад и асертивна комуникација.

Циљ модула "Тимски рад" је да се побољша комуникација унутар тима, стекну сазнања о стилевима понашања и како утучу на динамику тима и интеракцију. Да се омогући тимовима да доносе тимске одлуке и успоставе атмосферу узајамне подршке.

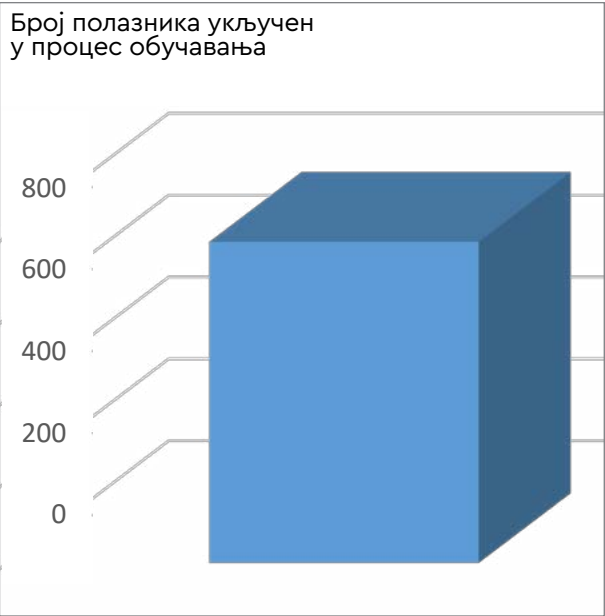
Асертивна комуникација подразумева изражавање властитих мисли, осећања, уверења без тежње ка доминацији, понижавању или деградацији другог. Асертивна особа поштује мишљења и ставове других, али не мора нужно да се слаже с њима.

У периоду од 06.10.2022. године до 01.06.2023. године одржано је 30 часова енглеског језика (Skills booster course) за запослене у Привредној комори Србије у сарадњи са Ливингстон школом страних језика намењен за запослене у државној управи у оквиру пројекта чији је креатор и извођач пројекта школе чланице YALS удружења приватних школа, а донатор Америчка амбасада. Течај је успешно похађало 14 полазника.

Такође су и одржане обуке о прописима везаним за безбедност и здравље на раду која је законска обавеза.

Од јануара 2018. године у Привредној комори Србије спроводи се процес оцењивања учинка запослених, на осно-

НАЗИВ ОБУКЕ	Број одржаних обука	Број полазника
Тимски рад	15	240
Асертивна комуникација	15	280
YALS обука енглески језик	30	14
Безбедност и здравље на раду	6	25
УКУПНО	66	784



ву постављених радних циљева. Сврха увођења овог процеса је да се остваре бољи резултати рада, уоче и отклоне недостаци у раду, као и да би се обавило адекватно распоређивање запослених унутар Коморе и унапредила функција људских ресурса.

**Бенефиције, примања**

Колективни уговор предвиђа да запослени има право на одсуство са посла уз накнаду зараде (плаћено одсуство) поред случајева предвиђених Законом и у следећим случајевима: смрт родитеља, усвојоца, брата или сестре брачног другог запосленог, рођење унучета - 1 радни дан, пресељење сопственог домаћинства, заштита и отклањање штетних последица у домаћинству проузрокованих елементарним непогодама, хаваријама, пожаром или другим непредвидивим разлозима више силе, обављање личних послова - 3 радна дана, тежа болест члана уже породице, полагање стручних и других испита - до 5 радних дана.

Комора својим запосленима исплаћује солидарну помоћ у случају: рођења детета; одсуствовања са рада због привремене спречености за рад запосленог проузроковане болешћу или повредом запосленог у трајању преко 90 дана; у случају теже болести запосленог или детета запосленог; једног покушаја вантелесне оплодње; у случају смрти родитеља запосленог; у случају отклањања штетних последица у домаћинству проузрокованих елементарним непогодама.

Комора може запосленима уплатити и друга примања – за Нову годину, Божић, Ускрс, међународни Дан жена (запосленим женама), за дан Коморе, новогодишње пакетиће за децу до 12 година, једнократне позајмице за запослене и сл, јубиларну награду, премију за колективно осигурање запослених од последица незгода на раду или у вези са радом и за случај теже болести и хирушких интер-

венција, премију за добровољно додатно пензијско и здравствено осигурање и систематски преглед запослених.

Узимајући у обзир инфлаторна кретања и раст потрошачких цена, а у циљу побољшања материјалног и социјалног статуса запослених у два наврата је повећана цена рада, као један од елемената за утврђивање основне зараде запослених.

**Заштита запослених**

Запослени има право на безбедан и здрав рад у складу са законом, а Комора је дужна да запосленом обезбеди безбедност и здравље на раду у складу са законом и другим прописима.

Комора је дужна да запосленог, пре ступања на рад, упозна са условима рада, организацијом рада, правима и обавезама које произилазе из прописа о безбедности и здрављу на раду.

Обуку за безбедност и здравље на раду, као и основну обуку из области заштите од пожара су похађали и положили сви запослени у Комори.

У циљу пружања брзе, адекватне и квалитетне додатне здравствене заштите запосленима Комора је са Триглав ад. закључила уговор о добровољном здравственом осигурању који између осталог обухвата и систематски преглед за запослене. Са компанијом Генерали а.д. закључена је полиса колективног здравственог осигурања запослених за случај тежих болести, хирушких интервенција, инвалидитета услед незгоде и смрт услед незгоде.

**Интерна комуникација**

Интерна комуникација се обавља између запослених у Комори и служи за пренос информација путем радних састанака, класичне преписке, електронске поште, телефоном, на огласним таблама или на

јавном директоријуму и интранет порталу ПКС. Последња два служе за јавно саопштавање појединих информација свим заинтересованим запосленима. Начин на који се запослени понашају и комуницирају директно утиче на имиџ и корпоративни идентитет Коморе.

У циљу унапређења компанијске културе, побољшања имиџа Коморе као послодавца, смањења флукуације кадра и унапређење продуктивности, Комора је имплементирала софтверско решење HEARTCOUNT које мери сатисфакцију на раду запослених тако што прати резултате рада и друге елементе од значаја за задовољство послом запослених (благостање, лично испуњење, однос према Комори као послодавцу, напредовање, односи са колегама и руководиоцима, повратне информације и похвале, продуктивност и ефикасност, задовољство послом).

**Кодекс пословног понашања**

Председник ПКС је донео Кодекс пословног понашања у марту 2018. године, који је у току 2023. иновиран, са циљем успостављања стандарда етичности пословног понашања и друштвено одговорног пословања, а које је предуслов је за дугорочни успех.

Комора гради своју пословну културу на поштовању вредности и принципа који интегришу стручност и професионалност са моралношћу и етиком. У свом раду Комора се придржава норми друштвено одговорног пословања поштујући принцип понашања у односу са: привредним друштвима, запосленима, државним органима, животном средином, локалном заједницом, као и у вези са и међународним асоцијацијама и организацијама.

## II ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Кључне активности у области заштите животне средине којима се у посматраном периоду бавила Привредна комора Србије, у сарадњи са надлежним институцијама, међународним организацијама, универзитетском заједницом и представницима компанија из јавног и приватног сектора, биле су првенствено усмерене на заступање интереса привреде и континуирано интерно и екстерно информисање о актуелним дешавањима везано за домаћу и ЕУ регулативу и примену прописа у области животне средине и климатских промена, а све са циљем подстицања одрживог пословања компанија и смањења утицаја њихових активности на животну средину.

Поред учешћа у креирању законодавног амбијента пословања, издвајају се и активности на промоцији „зелене“ економије, кроз подизање свести о значају штедње природних ресурса и одрживе производње, затим добровољних „зелених“ инструмената и пословних модела у овој области (ISO 14000, Еко-знак, чистија производња, „зелене“ јавне набавке и др.).

Транзиција српске привреде ка нискоугљеничној и циркуларној економији представља једно од



приоритетних питања која су се нашла у фокусу активности које су реализоване у Привредној комори Србије током извештајног периода. Радило се на дизајнирању нових, као и ревизији постојећих стратешких докумената од националног значаја, као предмету посебног интересовања целокупне привреде, што је захтевало велико ангажовање, континуирану међуресорну сарадњу и сталну координацију активности кроз консултације са свим заинтересованим странама.

Редовно праћење и информисање заинтересоване јавности о актуелности везано за Европски зелени договор, затим Зелену агенду за земље Западног Балкана, као и о изворима финансирања „зелених“ пројеката за земље Западног Балкана, резултирало је документом под називом **„Декларација Привредне коморе Србије: зелена трансформација српске привреде“**, који смо израдили и лансирали, а који служи као мапа пута за наше јасно опредељење ка постепеној декарбонизацији и зеленој трансформацији целокупне привреде. Полазећи од нарастајућих глобалних изазова – климатске промене, енергетска криза, набавка критичних сировина, штедња ресурса, одрживост финансија и економије – циљ представљања ове Декларације јесте подстицај јасном оперељењу пословне заједнице ка постепеној декарбонизацији и зеленој трансформацији целокупне привреде.

Најважније поруке садржане су у 10 тачака Декларације:

1. стратешки и регулаторни оквир
2. климатска и угљенична неутралност
3. циркуларна економија, редукција потрошње ресурса, нула отпада
4. одржива производња и потрошња
5. образовање и нова „зелена“ занимања
6. еко-иновације, наука, смарт технологије, е-мобилити
7. праведна транзиција

8. одрживе финансије
9. регионално повезивање и сарадња и
10. дигитална и зелена трансформација.

Најважније активности које је ПКС спроводила у разматраном периоду, реализоване су у оквиру следећих тематских области:

### Заступање интереса привреде

У оквиру учешћа у стварању и унапређењу привредног амбијента, у делу домаћег регулаторног оквира, консултовали смо привреду и давали стручна мишљења, коментаре и сугестије на бројна и, за привреду, изузетно важна национална стратешка документа, нацрте закона, извештаје, од којих као најважније издвајамо:

1. Нацрт закона о процени утицаја на животну средину
2. Предлог програма развоја циркуларне економије у Републици Србији за период 2022-2024.г
3. Обједињавање и достављање коментара чланица ПКС на Акциони план Програма управљања отпадом у РС за период 2022 – 2024.г
4. Израда прегледа коментара чланица на Нацрт закона о изменама и допунама Закона о управљању отпадом, које су давали током Јавне расправе;
5. Припрема коментара на документ „Први нацрт техничког извештаја Студије о утицају прекограничног механизма за прилагођавање угљеника (СВАМ) на српску привреду“, у оквиру Радне групе којом координира Министарство заштите животне средине;
6. Израда предлога приоритетних мера у оквиру области озелењавања МСПП сектора, а везано за укључивање свих заинтересованих страна у почетну фазу израде нове Стратегија развоја малих и средњих предузећа и предузетника (МСПП) у Србији за период 2023 – 2027.г;
7. Координација активности у вези са пројектом водоничне стратегије, приликом чега је организовано и реализовано



зовано пет округлих столова – промотивних скупова широм Србије, а на којима је презентована Стратегија употребе водоника у енергетици и индустрији и др.

Кроз реализацију две Седнице парламентарне привредника (Крушевац и Кикинда), радило се на дељењу информација, знања и примера добрих пракси, а све у циљу унапређења пословања кроз спровођење процеса зелене транзиције.

Привредна комора Србије је као члан Националног савета за климатске промене Владе Републике Србије, активно учествовала у раду овог тела, а где је као резултат активности представљен и ревидирани Национално утврђени доприноси Републике Србије (тзв. NDCs) које је усвојила Влада РС, а којим је Србија повећала своје амбиције у погледу смањења емисија гасова са ефектом стаклене баште за 13,2% у односу на ниво из 2010. године (односно 33,3% у односу на 1990. годину) до 2030.

Бројне обавезе које проистичу из захтева европских директива у овој области изискују добру хоризонталну сарадњу, умрежавање и међусобно информисање, где је посебно важно партнерство између државних институција, привреде и цивилног сектора. Као важан стратешки партнер, али и заинтересована страна у процесу спровођења праведне зелене транзиције у пракси, као и процеса декарбонизације у Србији, Привредна комора Србије је била активни учесник бројних дијалога на националном нивоу, али и организатор догађаја од којих издвајамо састанак Преговарачке групе 27 – животна средина и климатске промене. Састанак је организован у сарадњи са Министарством заштите животне средине, а на коме је, уз присуство преко 80 учесника, представљена тренутна позиција и рокови у Акционом плану за испуњавање мерила за затварање Поглавља 27.

ПКС је део и следећих радних група: Радна група за грађевински отпад Града Београда, Радна група за управљање отпадом, Радна група за циркуларну економију, Радна група за националну стратегију заштите животне средине 2022-2032, Радна група за израду Правилника о отпадним уљима, Радна група за израду Правилника о нуспроизводу, Радна група за имплементацију циљева Декларације из Софије о Зеленој агенди за Западни Балкан.

### Стручна тела/радне групе/комисије

Истрајни у својој намери да правовремено информишемо компаније о свим најважнијим законодавним новинама, инсистирајући да привредници буду укључени у рад радних група за израду или измену прописа, да у јавним расправама, кроз тела ПКС, активно учествују и предлажу иницијативе, а све у циљу креирања регулаторног оквира повољног за сваки облик пословања, радимо заједно са привредом и доносиоцима одлука на изради прописа, финансијских инструмената, трансферу знања и размени најбољих пракси који ће даље допринети усаглашавању одрживог пословања са европским стандардима и правилима.

Питање успостављања депозитног система за прикупљање амбалажног отпада у Републици Србији се разматрало у оквиру Надзорног одбора за координацију активности везано за депозитни систем, у организацији Удружења оператера система амбалажног отпада (УПОП), а у складу са договором да се организује дијалог како би се сагледали сви аспекти које са собом носи увођење овог система.

У циљу утврђивања листе приоритетних питања и проблема у животној средини, и њиховог претварања у стратешке циљеве, а кроз учешће у раду релевантних радних група, у организацији надлежних министарстава, учествовали смо у изради стратешки важних докумената, програма

и планова, од којих издвајамо: 1) Студије о утицају ЕУ прекограничног механизма за прилагођавање угљеника (engl. Carbon Border Adjustment Mechanism - CBAM) на српску привреду (одржана три састанка предметне радне групе); 2) Студије дијагностике праведне транзиције; 3) анализирање докумената и давање мишљења на Нацрт извештаја имплементације регионалног Акционог плана за Зелену агенду за 2022. годину (DRAFT GAWB Action Plan - IMPLEMENTATION REPORT 2022); 4) Предлог програма прилагођавања на измењене климатске услове у Републици Србији, а кроз чланство у Радној групи пројекта "Унапређење средњорочног и дугорочног планирања мера прилагођавања на измењене климатске услове у Републици Србији", који спроводи Програм Уједињених нација за развој (UNDP) у сарадњи са Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде и Министарством заштите животне средине и уз финансијску подршку Зеленог климатског фонда (ГЦФ). У оквиру истоименог програма, израђена је НАП веб платформа за подршку планирању адаптације на измењене климатске услове под називом Атлас климе Србије и др.

### Конференције/саветовања/радионице

Током 2022. г. заједно са привредом и доносиоцима одлука, радило се на трансферу знања и размени најбољих пракси који ће даље допринети усаглашавању одрживог пословања са европским стандардима и правилима и то: даљи развој дигиталне платформе CE HUB, организација „in-house“ обука за привредне субјекте са потенцијалом извоза домаћег производа креираног по циркуларном моделу, реализација радионица (у сарадњи са Центром за чистију производњу Технолошко металуршког факултета Универзитета у Београду) везано за зелену транзицију и имплементацију Директиве о индустријским емисијама у Србији 2021-2025", као и на тему третмана отпадних вода; серија традиционалних

семинара на тему „Интернационални климатски споразуми - основни елементи и њихова примена - УГЉЕНИЧНИ ОТИСАК ПРОИЗВОДА /смернице за израду CFP (Carbon Footprint of a Product) студије кроз примену стандарда ISO 14067" и бројне друге.

Посебно издвајамо редовно праћење и информисање привреде у складу са актуелним дешавањима везано за спровођење и имплементацију ЕУ регулативе и прописа, а нарочито кроз организацију инфо скупова и радионица на теме карбонског рачуноводства, модела циркуларне економије, као и CBAM – новог прописа ЕУ за смањење емисије гасова са ефектом стаклене баште и његовог утицаја на домаћу привреду.

У том смислу, а у сарадњи са партнерским организацијама и институцијама, пре свега, Министарством заштите животне средине, реализовали смо, између осталог, и:

1. дводневне TAIEХ радионице (кроз TRATOLOW регионални пројекат Европске Комисије), на тему „Будуће обавезе мониторинга и извештавања о емисијама гасова са ефектом стаклене баште из стационарних постројења". Радионицама је присуствовало и активно учествовало 120 учесника, како представника државне администрације, тако и представника ETS оператера
2. Инфо скуп – округли сто, на тему „CBAM – Нови механизам ЕУ за смањење емисије гасова са ефектом стаклене баште и шта очекује српску привреду?" са циљем да се размотре досадашња сазнања о овом механизму, као и тренутног статуса документа. Скупу је присуствовало више од 60 учесника из индустрија „погођених" овим документом, попут, предузећа из сектора производње електричне енергије, алуминијума, гвожђа/челика, ђубрива, цемента, али и представници министарстава, банака и др.

### III ЦИРКУЛАРНА ЕКОНОМИЈА

Центар за циркуларну економију Привредне коморе Србије прва је инфраструктура у региону која је свој капацитет у потпуности усмерила на промоцију и имплементацију пословних модела који могу одговорити на утицај климатских промена и пружити опцију у ресурсној неизвесности.

Мрежа регионалних привредних комора и дигитална Платформа за циркуларну економију, конструктивни однос са релевантним државним и међународним

институцијама део су пакета заједничке сарадње за бољи пословни амбијент. Увођење принципа циркуларне економије у пословање компанија се реализује кроз интензивну обуку управљачког кадра свих привредних субјеката у земљи, као и израду релевантних упутстава за транзицију пословних процеса и свеобухватну промоцију зеленог пословања.

У раду са компанијама ПКС је активно укључена у праћење и анализирање привредних кретања у индустрији рециклаже



Фестивал циркуларне економије

отпада (издавање дозвола за управљање отпадом, увоз-извоз отпада, управљање посебним токовима отпада), престанка статуса отпада и увођење „zero waste“ модела производње, коришћење отпада у енергетске сврхе, нефинансијског извештавања и увођења нових стандарда (ESG, ЕУ таксономија, итд.), подстицање и привлачење зелених инвестиција, доступности новца за зелене инвестиције (домаћи и ино фондови), промоцији зелених јавних набавки, и друго.

Центар за циркуларну економију активно сарађује са Немачком агенцијом за сарадњу GIZ, Светском организацијом за природу WWF Adria-Srbija, УНДП Србија, Организацијом за европску безбедност и сарадњу - OEBS, амбасадама, високошколским установама и универзитетима, невладиним организацијама и осталима.

Активно учествује у реализацији сајмова - Есо Fair-у (сајам екологије) на Београдском сајму и ECO MONDO у Риминију у Италији.

#### Програми циркуларне економије

Са Министарством привреде се спроводи Програм подршке развоју циркуларне економије. У питање је трогодишњи програм (2021-2023), где је ПКС имплементациона јединица Министарства привреде.

У оквиру Програма урађене су следеће активности:

- Истраживање тржишта ММСП сектора
- Курс – модули циркуларне економије (обука)
- Израда мапе пута за поновну употребу, рециклажу или валоризацију грађевинског бетонског отпада (водич)
- Безбедно управљање хемикалијама (водич)
- Карбонско рачуноводство и одрживо пословање (обука)
- СВМ – Carbon Boarder Adjustment Mechanism (обука)

- Израда Водича о декарбоизацији (водич)
- Модел за утврђивање потенцијала привредних субјеката у индустријским зонама за развој индустријске симбиозе са предлогом софтверског решења за имплементациону подршку (водич/упутство)
- Израда Смерница за поновну употреба материјала у моделу циркуларне економије, гума и стакло као ресурсни потенцијал (водич)
- Управљање отпадним водама (обука и водич)
- Израда модела постројења за прераду отпадних вода за мала и средња предузећа (упутство)

Са GIZ-ом (Немачка агенција за развој) се спроводи Програм „Развој приватног сектора у економски депривираним подручјима Србије“ (2022-2024).

Активности у оквиру Програма:

- Унапређење Дигиталне платформе Центра за ЦЕ. Укључује развој модела брзе нуспроизвода и већу интеракцију директно између компанија, 2022-2023
- Финансијски пакет (нефинансијско извештавање, зелене обвезнице, ЕУ таксономија)
- Маркетинг кампања – промоција одрживог пословања
- Едукација ММСП сектора (бизнис, производња, финансије)
- Припрема за сертификацију „зелених“ менаџера



## IV АКТИВНОСТИ ПРИВРЕДНЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ У БОРБИ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ

Привредна комора Србије доноси и објављује антикорупцијске стандарде и праксе као што су: Кодекс пословне етике и Кодекс корпоративног управљања, промовише стандарде Међународне трговинске коморе (МТК) за борбу против корупције, правила Декларације о борби против корупције Глобалног договора Србија, као и привредна друштва која су усвојила антикорупцијске планове или планове интегритета. На интернет порталу има постављена сва наведена документа.

ПКС је донела Кодекс пословне етике и Кодекс корпоративног управљања децембра 2005.г. и доприноси развоју аутономног права и пословне праксе засноване на етичким принципима. Као члан Међународне комисије за антикорупцију, МТК из Париза има установљену праксу поделе материјала на разним скуповима у ПКС по питању правила и смерница МТК за борбу против корупције.

Активности тима за антикорупцију:

- Наставак активности заједнице за усклађеност пословања ПКС кроз повећање броја чланица Коморе које учествују у размени информација о усклађености пословања и етике у бизнису.
- Регионални скуп усклађеност пословања саветника у организацији Удружења банака Србије, Института за усклађеност пословања из Словеније и ПКС.
- Представљање ОЕЦД Пројекта за фер тржишне услове за конкурентност.

- Учешће представника ПКС у Радној групи за израду Стратегије и пратећег Акционог плана за борбу против корупције Републике Србије за период 2023-2026., по позиву Министарства правде. Привредна комора Србије је учествовала у изради овог стратешког документа из 2005. и 2013. Представник ПКС се залаже да се у нови стратешки документ унесу активности ПКС на тему промоције превенције корупције у пословном сектору, као и изменама у важећим антикорупцијским актима РС на које чланице ПКС указују да постоји простор за унапређење.

## V ЛОКАЛНА МРЕЖА ГЛОБАЛНОГ ДОГОВОРА У СРБИЈИ

Глобални договор УН је најбројнија друштвено одговорна иницијатива која не окупља искључиво компаније, већ и остале форме правних лица. Мрежа Глобалног договора у Србији је формирана 6. децембра 2007. године од стране УНДП, Народне банке Србије и седам компанија. Привредна комора Србије (ПКС) је учествовала од настанка мреже у њеном раду, а у периоду од јануара 2011. до октобра 2018. године секретаријат Глобалног договора у Србији организационо је водила ПКС. Мрежа је постала засебно правно лица јуна 2023. године.

Управни одбор чине 7 чланова, представника компанија, фондација и пословне асоцијације, препознатих по својој посвећености принципима друштвене одговорности, а то су: Делта холдинг, Мерск,

Sharp & Dohme, ERNST & YOUNG, A1 Srbija, Фондација Ана и Владе Дивац, Хемофарм, Привредна комора Србије, и ex-officio чланица без права гласа висока представница Уједињених нација, Франсоаз Жакоб.

Своје активности реализује кроз колективну акцију и дијалог различитих заинтересованих страна окупљених на тему промоције и реализације Циљева одрживог развоја. У периоду јануар 2022 - август 2023. године у Глобални договор УН је учлањено 6 нових компанија и организација.

Неке од најважнијих активности и догађаја које су чланови реализовали у периоду за који је извештај рађен, а у којима је ПКС имала учешће, су:

- Осам састанака Радне групе за промоцију Циљева одрживог развоја на



Састанак са представницима малих и средњих предузећа у Нишу

- којима су представљене компаније и организације које раде на остваривању 17 Циљева одрживости. Одржана су три састанка Управног одбора на којима су договоране и планиране активности локалне мреже у Србији.
- Састанак са представницима малих и средњих предузећа у Нишу – у складу са стратегијом централе која је све више усмерена ка промовисању Циљева одрживог развоја међу малим и средњим предузећима, 3. новембра 2022.г. одржан је састанак са представницима МСП у Нишу, у сарадњи Локалне мреже са ПКС - Регионалном привредном комором Ниш. Тема састанка били су захтеви које ЕУ регулатива ставља пред компаније, а који се односе на одрживо пословање, као и о важности примене одрживог пословања у циљу постизања добрих пословних резултата.
- Учешће представника ПКС на панелу "Системско умрежавање као рецепт за успешну зелену транзицију" у организацији WWF Adria, који је одржан 13. децембра 2022.г. у ПКС, заједно са представницима и представницама Делегације ЕУ у Србији, Министарства заштите животне средине, WWF Adria и Центра за одрживи развој. Представљени су успешни пројекти организација цивилног друштва широм Србије и одржана панел дискусија на тему важности умрежавања свих релевантних актера за процес зелене транзиције и стварање дугорочних механизма међусекторске сарадње за успешну транзицију.
- У јуну 2023.г. одржана је Оснивачка скупштина локалне мреже, на којој је 14 компанија и организација потписало Оснивачки акт Удружења Мрежа Глобалног договора Србија и тиме подржало формализацију мреже. Истог дана изабран је и Управни одбор који ће у наредне три године управљати мрежом. Представник ПКС је један од чланова УО.
- ПКС била је домаћин састанка Радне

групе за Циљеве одрживог развоја у августу 2023., на коме се са чланицама разговарало о наредним корацима у формализацији мреже. На овом састанку су се уједно представиле нове чланице (Toyo Tires, SBB i MSD Srbija) говорећи о праксама одрживог пословања које спроводе њихове компаније.

- ПКС се укључила у промовисање иницијативе Better Hospitality међу чланицама Удружења за туризам и угоститељство, а коју заједно спроводи 14 локалних мрежа. Иницијатива је намењена компанијама из хотелске индустрије које желе да унапреде своје праксе одрживог пословања.

Поштујући начела и принципе на којима иницијатива Глобални договор почива и чије су вредности дубоко усађене у свакодневне активности, ПКС настоји не само да се придржава 10 принципа, већ и да утиче на своје чланице да се и саме придржавају принципа одговорног пословања. На већини скупова које организује настоји да пошаље поруку јавности да је само одговорно пословање – одрживо пословање.

## VI САВЕТ ЗА ДРУШТВЕНО ОДГОВОРНО ПОСЛОВАЊЕ ПКС

Савет за друштвено одговорно пословање ПКС је консултативни орган који чине представници пословног сектора, фондација и невладиних организација, препознати по ангажовању и посвећености принципима друштвено одговорног пословања. Задатак Савета за друштвено одговорно пословање је промоција етичког и одговорног пословања у привреди уз остваривање сталног дијалога са представницима државних органа и институција. На агенди Савета је и покретање иницијативе за унапређење пореске политике и стимулисање давања за опште добро, како би се побољшали услови за развој корпоративне филантропије и донаторства.

Чланови Савета за друштвено одговорно пословање у мандату 2021-2025.г. су представници следећих организација: Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог, Фонд Б92, Смарт колектив, Ана и Владе Дивац фондација, Траг фондација, Catalyst Balkans, KPMG, Delhaize Srbija, НЕЛТ, ЕФГ Директна банка, Живковић и Самарџић адвокатска канцеларија, Еликсир фондација, НУРДОР, Босис Ваљево, Mastercard, НОРБС плус фондација, Телеком, Није свеједно фондација, ДМ дрогерије, Black Rock, МК група, Erste banka, Nordeus, Нордијска пословна алијанса и Привредна комора Србије.

Савет је у периоду јануар 2022. – август 2023. године одржао 6 седница. На седницама Савета су се чланови договорили да треба наставити са инсистирањем за унапређење оквира за донирање хране

пред истек рока трајања, у циљу донирања хране без плаћања ПДВ-а. Промовисане су активности и кампање чланица: листа CSR професионалци Форума за одговорно пословање; кампања „Спасимо храну, спасимо хуманост“ Коалиције за доброчинство; извештај „Србија дарује 2021 – извештај о стању доброчинства“; промовисани примери добре праксе друштвено одговорног пословања. Уз подршку ПКС – Савета за ДОП спроведена је анкета међу пословним сектором на тему анализе о ефикасности примене Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом (ОСИ). Савет је подржавао и друге теме од заједничког интереса, попут - социјално предузетништво, женско предузетништво и унапређење родне равноправности.



## VII НАЦИОНАЛНА НАГРАДА ЗА ДРУШТВЕНО ОДГОВОРНО ПОСЛОВАЊЕ ЂОРЂЕ ВАЈФЕРТ

Националну награду за друштвено одговорно пословање Ђорђе Вајферт Привредна комора Србије додељује са циљем афирмације основних вредности друштвено одговорног пословања и ширења свести о томе да није довољно пословати искључиво у економским оквирима већ је потребно већу пажњу посветити локалној заједници и њеним потребама, заштити животне средине, задовољству и безбедности запослених, као и социјалним питањима и у компанији и у заједници у којој се послује.

Пословање по принципима друштвене одговорности може значајно подићи конкурентност и углед компаније, допринети уштедама у пословању, обезбедити лојалност потрошача, смањити флукуацију запослених и повећати њихову мотивацију, што су све мотиви да се организације више баве овом темом.

Награда је успостављена 2007. године и има јасну методологију и вишестепену проверу како од стране стручног тима, тако и од независног жирија. Аспекти пословања који се подједнако вреднују су: 1) тржиште, 2) запослени и управљање, 3) животна средина, 4) друштвена заједница и 5) имовина и капитал. Организације које докажу да подједнако воде рачуна о свих пет аспеката, а притом реализују пројекат који има већу специфичну тежину према 10 критеријума, имају највеће шансе да постану лауреати Награде.

Анализом свих пријава за 2022. г. уочено је да је највећи број компанија и органи-

зација пријавило друштвено одговорне пројекте који су били усмерени на активности подршке локалној заједници, затим унапређења и заштите животне средине; едукације/дуалног образовања и подршке деци и особама са инвалидитетом.



Када се посматрају победници конкурса – добитници Националне награде и носиоци признања, уочено је да су усмериле своју подршку на области наведене у табели:

Ове компаније и организације у 60% случајева поседују стратегију друштвено одговорног пословања, као доказ да плански приступају друштвено одговорном моделу пословања. Засебан извештај о одрживом пословању којим информишу заинтересоване стране о свим елементима одрживог и друштвено одговорног пословања израђује годишње 45% компанија.



Добитници Националне награде за друштвено одговорно пословање Ђорђе Вајферт



Национална награда за ДОП Ђорђе Вајферт 2022 у бројевима:

- Конкурисало 35 привредних друштава
- Чланови Тима ПКС за друштвено одговорно пословање оценили су 35 пријава и обавили 29 верификационих посета кандидатима који су се квалификовали за други круг такмичења и припремили детаљне извештаје након посета који су достављени члановима жирија
- 7 чланова жирија је одржало 3 састанка и донели су одлуку о коначном рангу компанија у три категорије – 1) велика привредна друштва, 2) средња привредна друштва и 3) мала и микро привредна друштва
- Церемонија проглашења добитника Националне награде за ДОП Ђорђе

Вајферт 2022 одржана је 15. маја 2023. Награђено је 15 компанија у три категорије. По други пут је уручено шест посебних признања за допринос одређеном аспекту друштвено одговорног пословања и то за: смањење сиромаштва и губитака хране; популаризацију примене модела циркуларне економије



у пословању; оснаживању и промоцији женског предузетништва; подршци и оснаживању особа са инвалидитетом; подршку локалној заједници и очувању биолошке разноврсности.



## VIII ПРИЗНАЊЕ „ПРИЈАТЕЉ ПОРОДИЦЕ 2023“

Привредна комора Србије покренула је акцију „Пријатељ породице“ 2018. године на иницијативу Савета за популациону политику Владе Републике Србије, а у сарадњи са Кабинетом министра без портфеља задуженог за демографију и популациону политику.

Основни циљ акције је повећање значаја повезивања рада и родитељства и креирање продуктивне атмосфере у којој ће запослени имати могућност да пружи свој максимум на радном месту, а да истовремено одрже баланс са по-

родичним животом. Акција „Пријатељ породице“ је значајан корак ка постизању општих циљева бољитка привреде и друштва, и побољшања стопе наталитета у Србији.

Признање „Пријатељ породице“ се додељује у три дефинисане категорије: малих и средњих привредних друштава, великих привредних друштава и јавних предузећа / већински државних.

Методологија је развијена у сарадњи са професорима Економског факултета



Седница жирија „Пријатељ породице“



Универзитета у Београду, по узору на светска искуства, истовремено прилагођена пословном и законодавном оквиру Републике Србије, а обухвата пет група критеријума:

- тржишно – финансијске показатеље пословања номинованог предузећа
- усвојене стандарде и праксе у погледу усклађивања рада и родитељства
- резултате у области усклађивања рада и родитељства (квантификација улагања у програме/активности)
- перцепцију екстерне (стручне јавности и потрошаче) и интерне јавности (запослене)
- оцене стручног жирија.

У акцији „Пријатељ породице 2023“ кандидовало се 24 предузећа у три категорије: мала и средња привредна друштва - 11 пријављених, велика привредна друштва - 11 пријављених и јавна/већински државна предузећа - 2 пријављена. У току 28 дана колико је трајало гласање забележено је 10.894 гласача екстерне јавности, као и близу 2300 гласова запослених у номинованим предузећима у анонимној анкети, што је 10 пута више у односу на гласање у првом циклусу акције „Пријатељ породице 2023“.

Чланови жирија су истакнути представници Привредне коморе Србије, Министарство за бригу о породици и демографију, представници медијске куће Б92, Фондације за родну равноправност „Дајана Пауновић“, Фондације Ана и Владе Дивац, а који својом компетентношћу потврђују кредибилност избора и признања компанијама које су најбоље ускладили рад и родитељство.

На првој седници жирија, која је одржана 28. августа, одлучено је да ће признање „Пријатељ породице 2023“ носити 4 компаније у категорији великих привредних друштава, 5 компанија у категорији малих и средњих привредних друштава и једна компанија у категорији јавних/већински државних предузећа.



## IX ИНЖЕЊЕРКА ГОДИНЕ 2023

Иако се граница између „мушких“ и „женских“ занимања смањује, и из године у годину у Србији расте број девојака које уписују студије у области СТЕМ-а, несразмер и даље постоји. На Београдском универзитету девојке су једнако успешне у резултатима као и њихове колеге, али у најбољем случају оне чине тек око трећине укупних студената. Избор за „Инжењерку године“ у Србији има за циљ да инспирише и мотивише младе жене у Србији, посебно ученице средњих школа, да се одлуче за студије и каснију каријеру у инжењерској струци, као и да повеже привреду и образовни систем и подигне свест о важности инжењерства како би друштво пратило технолошки развој света.



Догела наирада

Привредна комора Србије, компанија Siemens Србија и удружење „Инжењерка године“ су покренули акцију избора за „Инжењерку године“ у Србији током 2023. године. Пријава за кандидаткиње била је отворена од 7. до 21. априла 2023.

за инжењерке које својим радом и личношћу могу да буду узор и инспирација младим женама за инжењерске студије и каријеру у подручју СТЕМ-а. Од пристиглих пријава, одабрано је и јавности представљено 10 кандидаткиња. Нагласак је био, поред каријерних постигнућа пријављених, на њиховим заслугама и потенцијалу да као инжењерке буду пример и инспирација млађим генерацијама жена.

Кроз идеју о „Инжењерки године“ желимо да понудимо узоре и охрабрење младим женама за одабир СТЕМ студија и будућу инжењерску каријеру и да им кроз личне примере покажемо да је инжењерски посао женски баш колико и мушки. Додатно, кроз ову иницијативу желимо да повежемо привредне субјекте у Србији као и привреду и образовни систем у циљу промоције инжењерских позива, са акцентом на родну равноправност као стандард који омогућава најбоље коришћење расположивог људског капитала.

Стручни жири са подједнаким уделом гласова у процесу одлучивања (по 25 одсто) су: учеснице кандидаткиње за „Инжењерку године“ (номинују најбољу међу собом); одабрани представници медија; ученици и професори средњих школа; представници организатора и партнера.

Проглашење „Инжењерке године“ одржано је у Привредној комори Србије 22. јуна 2023, а на свечаности је проглашена и промовисана Ана Петровић, генерална директорка Global Substation Solutions d.o.o.

## X ЕДУКАЦИЈА ПРИВРЕДНИКА

Служба за едукацију Привредне коморе Србије основана је са циљем да запосленима у привреди и јавном сектору континуирано омогући савремену пословну едукацију, ради унапређења постојећих и стицања нових знања и вештина. Програми тренинга и радионица креирају се у непосредној сарадњи са послодавцима, који своју конкурентност базирају на знању запослених.

У зависности од теме и циљне групе, семинари и обуке које Служба за едукацију организује су:

- специјалистички тренинзи и радионице за запослене на свим позицијама из различитих области пословања;
- обуке на основу поверених послова, намењене кандидатима за стицање лиценци (овлашћени заступници/посредници у осигурању и професионални управници).

Специјалистичке обуке и радионице изводе се у малим групама, како би се омогућила интеракција између полазника и предавача, реномираних стручњака са значајним практичним искуством. Поред отворених обука и семинара, организујемо и In-house обуке.

Сви заинтересовани могу да прате календар обука на званичном сајту коморе [календар семинара](#)

У току 2022. године Служба за едукацију Привредне коморе Србије реализовала је укупно 189 едукативних активности (обука,

курсева, семинара), на којима је учешће узело 12.207 полазника. У првих осам месеци 2023. године одржано је 108 семинара и обука, које је похађало 8.213 полазника.

У 2023. години Служба за едукацију Привредне коморе Србије учествовала је у реализацији пројекта „Боља енергија“ Америчке агенције за међународни развој (USAID), чији циљ је унапређење енергетске ефикасности и веће коришћење обновљивих извора енергије на нивоу општина. Пројекат настоји да реши питање недостатка подстицаја као и ограничених инвестиција у области обновљивих извора и енергетску ефикасност, затим питање неефикасног коришћења енергетских ресурса, као и слабо заступљену употребу обновљивих извора енергије.

У оквиру овог пројекта, Служба за едукацију реализовала је два циклуса обука на тему „Улога управника и локалне заједнице у програму енергетске санације стамбених зграда“, а који су били намењени организаторима професионалног управљања, професионалним управницима и управницима зграда, општинским енергетским менаџерима и службеницима локалних самоуправа задуженим за стамбена питања. Реализовано је 16 обука у 7 градова, а похађало их је око 400 полазника. Такође, едукативни део у оквиру овог пројекта био је посвећен родној равноправности и социјалној инклузији и повезаности са енергетском ефикасношћу у сектору зградарства.

## XI ДУАЛНИ МОДЕЛ ОБРАЗОВАЊА

Први кораци у развоју дуалног модела образовања на нивоу средњег стручног образовања у Србији учињени су 2013. године и у периоду до 2016. године већ се око 400 ученика школовало за један од три образовна профила (индустријски механичар, бравар-заваривач и електричар) у 16 средњих школа и уз подршку 40 компанија.

У годинама које су уследиле, број ученика, школа и компанија које се укључују у систем дуалног образовања константно је растао, те данас имамо ситуацију да је у дуално образовање укључено 950 компанија, 186 школа, 15 894 ученика. За реализацију по дуалном моделу до сада су прилагођена 73 образовна профила (30 трогодишњих и 43 четворогодишња профила).

У претходном периоду акредитовано је 277 нових компанија, док су 542 инструктора стекла лиценцу.

Када је реч о дуалним студијама, овај модел је применљив на основним и мастер струковним и академским студијама, а изузетак су друштвено-хуманистичке науке и медицинске науке. Закон о дуалном моделу студија у високом образовању усвојен је 2019. године, а од академске 2021/2022. године овим моделом је обухваћено 11 високошколских установа, 98 компанија, 46 акредитованих програма и 601 студент. Неки од до сада развијених студијских програма и модула су: пејзажна архитектура, информационе технологије,

одевно инжењерство и дизајн, савремене рачунарске технологије, комуникационе технологије, индустријско инжењерство, друмски саобраћај, грађевинско инжењерство, пословни информациони системи, инжењерство намештаја и ентеријера, поштанско-логистички системи, менаџмент технологије хране и гастрономије, прехранбена технологија, менаџмент бизниса и логистике и други.

Привредна комора Србије је у претходном периоду уложила знатан напор како би унапредила и олакшала процедуру укључивања компанија у процес дуалног образовања. Као резултат заједничког рада Привредне коморе Србије, Канцеларије за дуално образовање и Национални оквир квалификација и осталих актера у систему средњег стручног образовања и васпитања, а у циљу унапређивања модела дуалног образовања у Републици Србији, формирана је Радна група за измене и допуне Закона о дуалном образовању. Чланови радне групе су током 2022. и 2023. године интензивно радили на изради Нацрта Закона о изменама и допунама закона о дуалном образовању. Нацрт је прошао кроз процес јавне расправе, након чега је упућен у скупштинску процедуру. Усвајање Закона очекује се током септембра 2023. године

Досадашње искуство у спровођењу дуалног образовања у Републици Србији показало је да постоји потреба за повећањем броја часова учења кроз рад које ученик проводи у компанији, како би стекао по-

ребне компетенције. У Нацрту Закона о изменама и допунама закона о дуалном образовању предложено је да минимум број часова учења кроз рад буде 60% од укупног броја часова стручних предмета за трогодишње образовне профиле, односно 40% за четворогодишње образовне профиле. Као још један важан корак ка остварењу овог циља, јесте пројекат Dual VET Project Serbia који је Привредна комора Србије, као водећи партнер, покренула у априлу 2023. године у сарадњи са Заводом за унапређивање образовања и васпитања (ЗУОВ), Привредном комором Аустрије (WKO) и Институтом за развој образовања (IBW). Пројекат представља другу фазу претходно завршеног пројекта „Дуално средње стручно образовање и обука у Србији“ који је успешно финализиран септембра 2022. године.

Кроз пројекат „Дуално средње стручно образовање и обука у Србији“ остварени су резултати од националног значаја за увођење дуалног образовања у систем средњег стручног образовања – донет је Закон о дуалном образовању са свим пратећим подзаконским актима, а досадашњи резултати пројекта су допринели успостављању капацитета Привредне коморе Србије за имплементацију Закона и успостављању модела дуалног образовања у Србији. Тиме је PKS заузела важно место у систему образовања и по својој улози постала препозната као институција која има водећу улогу у унапређивању квалитета стручног образовања, повезивању и усклађивању система образовања са потребама привреде.

Поред стратешког циља, остварени су и следећи резултати:

- Успостављен је интернет портал дуалног образовања чиме је дигитализован процес пријаве послодаваца за укључивање у дуално образовање и све процедуре, као и обука и испит за инструкторе;
- Успостављен је интернет сајт дуалног образовања;

- Успостављена су три регистра;
- Лиценцирано је 1800 инструктора у дуалном образовању;
- Акредитовано је 400 послодаваца;
- Издате су 633 Потврде о акредитацији;
- Формирано је преко 150 Комисија за проверу испуњености услова за извођење учења кроз рад код послодавца.



**Послодавци укључите се у Дуално образовање!**

Финансирање нове фазе пројекта подржано је од стране Аустријске развојне агенције (ADA) и Швајцарске агенције за развој и сарадњу. Укупна вредност пројекта износи око 4,5 милиона EUR. Уз подршку Швајцарског федералног универзитета за средње стручно образовање (SFUVET), представници Привредне коморе Србије и Завода за унапређивање образовања и васпитања до сада су прошли обуке на којима су се упознавали са швајцарским приступом у изради курикулума у средњем стручном образовању. Један од циљева пројекта јесте и веће ангажовање привредника у изради планова и програма наставе и учења за образовне профиле у средњем стручном образовању.



## XII ПОДРШКА РАЗВОЈУ ОМЛАДИНСКОГ, ЖЕНСКОГ И СОЦИЈАЛНОГ ПРЕДУЗЕТНИШТВА

Привредна комора Србије заговара интересе сектора микро, малих и средњих привредних друштава, и даје предлоге за стварање нових и бољих могућности за додатним изворима финансирања. Као подршку младим предузетницима и почетницима у пословању реализује следеће активности:

### Програм промоције предузетништва и самозапошљавања

ПКС је имплементациони партнер на Програму промоције предузетништва и самозапошљавања (Програм), који је усвојила Влада Републике Србије, као свеобухватну подршку и снажан развојни подстицај привреди Србије. Програм спроводи Министарство за управљање јавним улагањима у сарадњи са Фондом за развој Републике Србије и уз стручну подршку Немачке развојне банке (KfW). ПКС-у као партнеру у имплементацији Програма поверена је реализација стручно-едукативних обука и менторско вођење и саветовање апликаната.

Као имплементациони партнер ПКС задужена је за реализацију петодневних обука за писање пословно-инвестиционог плана, као и за успостављање саветодавне подршке за почетнике у пословању у трајању од 12 месеци.

Програм обуке за израду пословно инвестиционог плана је дигитализован, чиме је полазницима омогућено учење на даљину.

Петодневну обуку за писање пословно-инвестиционог плана похађало је укупно 1.000 полазника, од почетка реализације Програма одобрено је укупно 151 кредит чиме је подржано укупно 267 радних места. Поред саветодавних и менторинг услуга за све кориснике кредита, формирана је база од 307 компанија и 15 институција из 14 РПК које су исказале интересовање да пруже менторинг услугу и које ће се активно укључити у овај део програма и пружати подршку почетницима у пословању. До сада, менторску подршку је добило укупно 10 полазника.

### Стандардизована услуга приступа финансирању

ПКС пружа и стандардизовану услугу приступа финансирању у оквиру успостављене мреже од 39 саветника у 17 регионалних комора. Саветовање подразумева подршку привредницима широм Србије за подршку „банкабилности“ микро и малих бизниса, а нарочито у домену припреме и разраде квалитетних бизнис планова који су потребни зарад аплицирања за кредите код пословних банака али и средстава код фондова и сл. Од јануара 2022 до јуна 2023. године саветници су одговорили на укупно 269 упита.

У циљу пружања свеобухватне подршке ММСПД сектору креирана је и база доступних извора финансирања. База обухвата приказ 21 државни програм подршке. Представници ПКС – Центра за програме подршке привреди и ММСПД су чланови

Радне групе за спровођење и праћење **Стратегије за младе** коју је израдило Министарство туризма и омладине, као и радне групе за израду **Закона о младима** који израђује Министарство туризма и омладине.

### Савет за оmlадинско предузетништво

ПКС је оформила Савет за оmlадинско предузетништво (Савет) чија је специфична улога да активностима, иницијативама, предлозима и комуникацијом са привредним, државним, академским и оmlадинским сектором ради на унапређењу пословног амбијента за покретање и вођење сопственог бизниса, стварањем стимулативног пословног окружења за младе предузетнике. Савет броји 19 еминентних организација чији је рад у фокусу подршке почетницима у пословању и у извештајном периоду одржава је једна седница. Представници ПКС заговарају да се законом дефинише термин млади предузетник, као и да се старосна граница за дефинисање младих помери са 30 на 35 година.

### Подршка развоју женском предузетништву

ПКС активно радио на заговарању за боље услове пословања привредница, подизању њихових капацитета и јачање пословних вештина кроз различите едукативне тренинге и организацију Б2Б састава



нака, иницирао активности усмерене на постизање веће видљивости привредница и слично.

У периоду извештавања:

- ▶ Подржано је 88 привредница из 9 градова Србије (највећи број учесница су предузетнице, а најзаступљенији су били сектор прехранбене индустрије, текстилне индустрије и сектор услуга
- ▶ Организована су 4 дводневна вебинара у 2022. на теме које су привреднице препоручиле: вештине јавног наступа, технике и вештине преговарања, вербална и невербална комуникација, дигитална трансформација бизниса;
- ▶ Реализовано је 108 „б2б“ онлине и офлине састанака са 25 средњих и великих компанија и организација (остварени су резултати као што су: успостављање сарадње мале компаније за производњу меда „Плодови Србије“ Чачак са компанијом Бамби ад Пожаревац итд).

### Израда стратешких докумената са циљем унапређења амбијента за пословање привредница

Анализа сектора женског предузетништва у Србији која садржи општу анализу стања женског предузетништва у Србији (АПР и ПКС обрађена статистика), али и резултате анкете у којој је учествовало 153 привредница. Након 9 регионалних састанака привреднице из Србије на којима се говорило о проблемима и изазовима са којима се привреднице суочавају, направљена је листа препорука којима би се побољшао статус привредница, омогућило боље пословање на домаћем, али и излазак на интернационална тржишта.

Бела књига – препоруке за унапређење сектора женског предузетништва у коме је анализиран правни оквир у домену женског предузетништва, програми финансијске и нефинансијске подршке, примери из праксе и генерално активности које

нуди Регион (Србија, Црна Гора, Северна Македонија, Република Српска, Хрватска) у циљу подстицаја раста и развоја женског предузетништва.

Усвојена је иницијатива коју је ПКС доставила Министарству привреде да се податак о полу власника, директора и чланова привредних субјеката пропише као обавезни предмет регистрације приликом уписа у Регистар привредних субјеката у Агенцији за привредне регистре, а која ће омогућити да се ради годишња анализа у сектору женског предузетништва.

#### Међународно награђивање успешних привредница

Како би биле што видљивије јавности и дале подстрек осталим женама да се упусте у предузетничке воде, али и како би наградили њихово успешно пословање, подстичемо успешне даме привреднице да учествују на конкурсима и предлажемо их за домаће, али и интернационалне награде:

- ▶ ПКС је као чланица IWEC (International Women Entrepreneurial Challenge Foundation, са седиштем у New York-у) која окупља 48 привредних комора и женских асоцијација широм света, номиновала 2 српске привреднице (Олгица Самоиловић, Хедера Вита д.о.о. Лозница и Драгана Чалија, Saint Di&Co д.о.о. Нови Сад) за награду за најуспешније лидерке.
- ▶ У Тирани је у марту 2023. у организацији Regional Cooperation Council (RCC) награђена српска привредница Маријана Глигорић, власница софтверске компаније „БригИТ“ у категорији “Young Women Entrepreneur for WB 2022”
- ▶ Неколико привредница у 2022. добитнице су годишње националне награде „Цвет успеха за жену змаја” коју организује Удружење пословних жена Србије, а на предлог ПКС.

#### Умрежавање привредница у Србији и Региону

У периоду извештавања, ПКС је у сарадњи са партнерима (ЕБРД, АФА, ГИЗ, Блиц жена, УСАИД) учествовала у организацији и реализацији стручних скупова и конференција посвећеним женском предузетништву на којима је присуствовало око 1.000 привредница из Србије.

#### Едукација и оснаживање у циљу развоја женског, омладинског и социјалног предузетништва

Сектор предузетништва Привредне коморе Србије основан је са циљем развоја женског, омладинског и социјалног предузетништва, као и стварање повољнијег амбијента за пословање предузетника и предузетница у Републици Србији. Акцент у раду Сектора предузетништва ПКС стављен је на континуирану пословну едукацију ради унапређења постојећих и стицања нових знања и вештина предузетника за развој њихових бизниса. Сектор предузетништва континуирано потписује Меморандуме о пословно-техничкој сарадњи са образовним институцијама, Фондовима, банкама, привредним корпорацијама и локалном самоуправом, а све у циљу спровођења едукативне активности Сектора и организовања радионица, семинара и конференција које имају едукативни карактер.

Радионице за предузетнице и предузетнике су бесплатне и организују се на теме које предузетници предлажу, а које су од кључног значаја за њихово пословање. Едукација се организује како у Привредној комори Србије, тако и у Регионалним привредним коморама, уз непосредно учешће са реномираним предавачима, стручњацима са значајним практичним искуством из области које се предају, као и путем ONLINE платформи.

Сви едукативни догађаји и радионице се најављују на сајту Привредне коморе

Србије, као и путем друштерних мрежа. У току 2022. године реализовано је укупно 52 едукативних активности (радионице, курсеви, семинари) на којима је узело учешће 4.000 полазника. У првих осам месеци 2023. године одржана је 24 радионица и скупова на којима је узело учешћа 2.700 предузетница и предузетника.

Заступљене су различите теме, а најзначајније су: “Како основати своје предузетништво”; “Маркетинг у функцији развоја пословања”; “Спин -техника продаје”; “Како избећи конфликт- асертивна комуникација”; “Дигитализација у пословању и увођење савремених алата за пословање”; “Извори финансирања за развој предузетништва са бесповратним средствима”; “Извори финансирања за развој женског предузетништва са бесповратним средствима”; “Пројектни менаџмент-упрavljaње пројектима” и др.

Едукативна активност је циљ и приликом организовања конференција, панела и стручних скупова.

Едукација жена предузетница под називом “Женско предузетништво – повежи се за унапређење свог бизниса” организује се шест пута годишње за жене предузетнице чланице Секције за женско предузетништво ПКС од настанка секције - 2018. године.

#### Подршка развоју социјалном предузетништву

За потребе стимулисања развоја социјалних предузећа ПКС је током 2022. године активно промовисала усвојен **Закон о социјалном предузетништву**, као и социјална предузећа која успешно послују. Организоване су „Инфо сесија о социјалном предузетништву” у сарадњи са РПК Зрењанин и Градском управом Зрењанин, са РПК Ваљево, као и са РПК Крушевац и Градском управом Крушевац на којима су презентовани кључни сегменти Закона и

будуће активности Центра у области социјалног предузетништва.

Дат је допринос раду **Савета за развој социјалног предузетништва** који је основан у оквиру Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања огледа се у давању коментара и предлога на који начин да се унапреде национални Плана за развој социјалног предузетништва и Акциони план.

ПКС ради на успостављању мреже саветника у свим регионалним канцеларијама ПКС, који ће пружати подршку свим субјектима који буду желели да стекну статус социјалног предузетништва. Запослени у ПКС ће у раду 1:1 субјекте водити кроз само процес (потребну документацију и кораке) што ће олакшати/ убрзати поступак стицања статуса социјалног предузетништва. У складу са тиме, организована је прва у низу обука запослених у ПКС у циљу информисања о појму и значају социјалних предузећа и социјалог предузетништва.

Како би се пословање сектора социјалног предузетништва сагледало у целини и на основу тога дале препоруке за унапређење пословног амбијента, Центар је спровео анкету намењену субјектима који су и пре доношења Закона пословали као социјална предузећа. На основу прикупљених информација креирана је **Анализа „Изазови и иницијативе за унапређење пословања по мери социјалних предузећа”** која ће доносиоцима одлука олакшати дефинисање мера подршке у националном Програму за развој социјалног предузетништва.

Такође, у циљу промовисања и повећања видљивости производа социјалних предузећа ПКС је креирала онлајн [Каталог производа социјалних предузећа](#)



## XIII СУД ЧАСТИ

У складу са Законом о привредним ко-морам Суд части надлежан је да одлучује у поступцима против чланова Коморе и других привредних субјеката који послују на територији Републике Србије, због повреде добрих пословних обичаја и пословног морала у пословним односима, као и повреда којима се нарушава јединство тржишта. Делује независно и самостално у раду и има велики значај како би опстали и даље се развијали добри пословни обичаји и пословни морал у Србији. Суд части штити друштвену заједницу и законе наше државе, а сам поступак је регулисан Правилником о Суду части.

Поступак се покреће захтевом за утврђивање повреде добрих пословних обичаја и пословног морала, који подноси тужилац Суда части. Поступак се може покренути у року од шест месеци од сазнања за учињену повреду и учиниоца, а најкасније у року од једне године од дана када је повреда учињена. У првостепеном поступку одлучује судија појединац а у другостепеном поступку Веће Суда части.

Привредни субјект за кога се на Суду части утврди да је повредио пословни морал и добре пословне обичаје кажњава се опоменом или јавном опоменом, која се објављује на седници Управног одбора Коморе. У случају теже повреде, одлука Суда се објављује на интернет страници Коморе. Поред мера, у случају теже повреде добрих пословних обичаја и пословног морала, Суд части може изрећи

привредном субјекту и заштитну меру прописану посебним законом.

Вођење поступка пред Судом части независно је од других поступака који се евентуално воде пред редовним судовима, односно покретање поступка због повреде добрих пословних обичаја и пословног морала није сметња за покретање поступка пред редовним судом за накнаду штете, испуњење уговора и сл.

### Подаци о предметима

Суд части је у периоду од јануара 2022. године до августа 2023. године поступао по 220 предмета.

Пријаве против чланова Коморе поднете су од стране привредних субјеката (41), надлежних органа градских и општинских управа и инспекцијских органа (9) и физичких лица (170) - професионални управници/управници стамбених заједница/власници посебних делова/чланови скупштине стамбене заједнице, као и потрошачи-корисници услуга.

Пред Судом части решено је 177 предмета.

Суд части је пријављеним члановима Коморе изрицао мере друштвене дисциплине у зависности од тежине учињене повреде - у случајевима теже повреде и поновљања исте или сличне повреде пријављенима је изрицана мера - Јавна опомена са објављивањем на интернет страници Привредне коморе Србије. У

осталим случајевима изрицана је мера - Јавна опомена са објављивањем на Управном одбору Привредне коморе Србије, док је најчешће, због постојања нарочито олакшавајућих околности (прво кажњавање), пријављеним привредним субјектима изрицао меру - Опомену.

Одређен број пријава тужилац Суда части је одбацио због тога што пријављене радње нису садржавале обележја повреде добрих пословних обичаја и пословног морала; наступања застарелости за покретање поступка или због недостатка доказа о извршеним повредама.

Највећи број пријава поднет је због: повреде пословног морала у превозу и одредаба Закона о превозу путника у друмском саобраћају (наплата више цене од цене утврђене такси тарифом; непридржавање регистрованих и оверених редова вожње у обављању јавног линијског превоза путника у међумесном саобраћају); неиспуњења или неуредног испуњења уговорних обавеза према партнеру; нелојалне конкуренције, и др.

У пријавама поднетим **против организатора професионалног управљања**, станари се најчешће жале на недоступност професионалних управника, на лошу комуникацију са њима, неодговарање писмено на притужбе станара када они траже одговор, игнорисање захтева станара за увид или достављање копија уговора, записника, одлука и других аката стамбене заједнице. У пријавама је указивано на одређене неправилности у пословању ових чланова Коморе и професионалних управника које они ангажују (неоправдано одбијање послова који се добијају у поступку принудне управе; одбијање предаје печата и документације стамбене заједнице новоизабраном управнику након разрешења и брисања из регистра; неизвршавање одлука стамбене заједнице; незаказивање седница скупштине стамбене заједнице у прописаним роковима; неподношење скупштини стамбене зајед-

нице извештаја о раду; недостављање информација о стању и променама на рачуну стамбене заједнице; недостављање одговора по поднетим писменим притужбама и захтевима станара; одбијање захтева за увид у закључене уговоре, одлуке и друге акте стамбене заједнице; повећање износа накнаде за послове професионалног управљања без одлуке стамбене заједнице; трајно вршење послова професионалног управника путем другог лица, итд.).

Повећан је број пријава које подносе професионални управници и организатори професионалног управљања због поступања других професионалних управника односно организатора која се могу охарактерисати као нелојална конкуренција у смислу Кодекса. То се пре свега односи на предузимање непримерених радњи усмерених на раскид постојећих пословних односа између другог организатора и стамбених заједница са којима је у уговорном односу.

## XIV КОДЕКС ПОСЛОВНЕ ЕТИКЕ, КОРПОРАТИВНОГ УПРАВЉАЊА И КОДЕКС ПОСЛОВНОГ МОРАЛА ОРГАНИЗАТОРА ПРОФЕСИОНАЛНОГ УПРАВЉАЊА

Привредна комора Србије овлашћена је Законом о привредним коморама да утврђује правила доброг пословног понашања својих чланова.

Доношење етичких кодекса један је од начина да се повећа транспарентност пословања привредних субјеката и појача одговорност за последице које могу настати у обављању пословних активности. Доношењем кодекса се, између осталог, пружа ослонац привредним субјектима - члановима Коморе за успостављање баланса између сопствених, профитабилних интереса и интереса друштвеног окружења у којем делују.

Иако је однос према свим лицима са којима се успоставља однос у пословном процесу (потрошачи, конкуренти, финансијери, власници итд.) регулисан законским прописима, они очекују од својих пословних партнера да искажу и одређени степен етичког поступања. Поштовање пословне етике у односима са пословним партнерима доприноси угледу привредног субјекта будући да временом постаје још један ресурс који утиче на ширење пословних односа и на дужи рок повећању прихода, односно профита.

Привредна комора Србије је, уз консултацију са научним, образовним и професионалним организацијама, израдила Кодекс пословне етике којим су утврђени принципи и правила пословне етике који обавезују привредне субјекте, чланове Привредне коморе, запослене, чланове

ве органа и лица ангажована по уговорном основу у привредном субјекту, као и стране привредне субјекте који послују на територији Републике Србије. Кодекс третира реализацију пословне етике у пословну праксу привредног субјекта на три нивоа: индивидуалном, организационом и друштвеном.

Кодексом пословне етике предвиђено је да запослени, члан органа привредног субјекта или члан његове породице не сме нудити, давати, стављати у изглед, обећавати или прихватити новац, ствар, право, услугу, поклон веће вредности или могућност утицаја од другог лица које је у пословном односу са привредним субјектом.

Као јединствен акт, Кодекс пословне етике се примењује на територији Републике Србије и пред Судом части при Привредној комори Србије и судовима части при покрајинским привредним коморама. Примена Кодекса пословне етике је обавезна, а и обезбеђује позитиван утицај на пословање и репутацију привредних субјеката. Надзор над применом Кодекса може бити интерни, за који је задужен овлашћени орган у привредном субјекту и екстерни надзор. Суд части као посебно тело Привредне коморе Србије, која је донела Кодекс, изриче мере друштвене дисциплине оним члановима Коморе за које се утврди да су повредили његове одредбе.

**Кодекс корпоративног управљања**, који је Скупштина Коморе усвојила 2012. го-

дине и чијим ступањем на снагу је престао да важи Кодекс корпоративног управљања из 2006.г., није обавезујући, већ се његови принципи само препоручују свим друштвима капитала, а нарочито члановима Привредне коморе Србије као најбоља пракса корпоративног управљања.

Корпоративно управљање омогућава привредном друштву да привуче људски и финансијски капитал, да ефикасно води пословање и обезбеди дугорочни и одрживи развој, узимајући у обзир и интересе власника и интересе других страна које имају легитимне интересе у пословању друштва. Садржи принципе и препоруке за сва друштва капитала, категоризоване према сложености система корпоративног управљања и степену развоја на мала и велика друштва капитала.

Кодекс пословног морала организатора професионалног управљања, Скупштина Привредне коморе Србије је донела у складу са Законом о становању и одржавању зграда, којим је прописана обавеза Привредне коморе Србије да донесе посебан кодекс, односно утврди професионална права и дужности и етичке норме понашања својих чланова (у овом случају организатора професионалног управљања) у обављању послова професионалног управљања и организује вођење поступака пред Судом части због повреда Кодекса и других пропуста организатора професионалног управљања и професионалних управника које он ангажује.

Циљ Кодекса је успостављање добрих пословних обичаја у области професионалног управљања стамбеним заједницама и обезбеђење обављања послова у оквиру делатности у складу са пословним моралом и начелима савесности и поштења.

Кодекс пословне етике посредника у промету и закупу непокретности утврђује основне етичке принципе и норме професионалног понашања посредника у промету и закупу непокретности и оба-

везујући је за посреднике у промету и закупу непокретности који послују на територији Републике Србије који приступе овом кодексу.

Суд части има најзначајнију улогу у спровођењу Кодекса пословне етике, других кодекса усвојених у Комори и у надзору над поштовањем добрих пословних обичаја и пословног морала



## XV ПРОЈЕКТИ ПКС У ОБЛАСТИ ДРУШТВЕНЕ ОДГОВОРНОСТИ И ОДРЖИВОГ ПОСЛОВАЊА

Привредна комора Србије, кроз регионалне иницијативе и у партнерској сарадњи са међународним организацијама и институцијама и представништвима у иностранству, реализује пројектне активности намењене јачању капацитета српске привреде како на домаћем, тако и на иностраним тржиштима.

Кроз пројекте које спроводи суочава се са изазовима у свим областима друштвеног деловања од заштите животне средине, циркуларне економије, енергетике, информатике, пољопривреде, туризма, социјалног предузетништва, едукације, антикорупције до многих других. И у свакој пројектној активности и деловању у фокус ставља и концепт друштвене одговорности.

### Пројекат ENHANCE

ENHANCE је заједнички пројекат Федералне господарске привредне коморе Босне и Херцеговине, Регионалне привредне коморе Ужице и Удружења ЕНЕРГИС из Сарајева. Пројекат има за циљ повећање економског раста и одрживих могућности за запошљавање у малим и средњим предузећима из металског сектора, дрвопрерађивачког сектора и прехранбеног сектора у прекограничном подручју Сарајевске макрорегије и Златиборског округа.

### Пројекат SCALEUP4EUROPE

ПКС је део пројекта SCALEUP4EUROPE, финансираног од стране Европске комисије

кроз позив Хоризонт 2020. На овај начин пројекат тежи да успостави јединствено тржиште понуде и потражње четири партнерске земље – Аустрије, Словеније, Немачке и Србије, као и активности које би помогле развоју технолошко-иновативних компанија. ПКС има обавезу да успостави ScaleUp Lab у области AgTech-a.

**EIT Climate-KIC пројекат „Hub Management & Network Development“** (2020-2022) има за циљ координацију сарадње између чланова EIT Climate-KIC Србија Хаба, као и чланова Хаба са представницима надлежних органа на националном и локалном нивоу и водећим организацијама из области зеленог пословања, образовања и истраживања. Пружање различитих облика подршке домаћем иновационом екосистему и промоција активности EIT Climate-KIC заједнице има за циљ унапређење свести о проблему климатских промена и неопходности смањења емисија гасова са ефектом стаклене баште и уједно покретање промена у односу компанија и појединаца према животној средини.

**EIT Climate-KIC пројекат „Balkan Circular and Climate Innovation Beacons“** (2020-2022) има за циљ успостављање центара (Beacons) који ће покренути имплементацију циркуларних промена. Ови светионици представљају простор за приказивање, тестирање и комерцијализацију иновативних услуга циркуларне економије за ММСП и start-up-е. Пројекат имплементира CirEkon у сарадњи са Привредном комором Србије, Институтом за



Међународни сајам органске хране „BIOFACH“ 2023. Нирнберг

климатске промене, животну средину и енергију "Wuppertal" Немачка, Cleantech Бугарска, Привредно-индустријском комором Темишвара, Привредном комором Црне Горе, Центром за истраживање и иновације Атина, Грчка, и REIC NVO из Босне и Херцеговине.

### Одржив приступ тржишту

Швајцарски Програм за промоцију извоза (SIPPO) сарађује са ПКС од 2017. године, а у Србији промовише друштвено одговорну, еколошку прихватљиву, инклузивну и самим тим одрживу трговину. Општи циљ сарадње са ПКС је интегрисање српске привреде као земље у развоју и транзицији у светску трговину и ланац снабдевања. Са посебно креираном подршком за развој капацитета за ПКС у пружању професионалних услуга промоције извоза, као што су циљано умрежавање, проналажење партнера, истраживање тржишта, SIPPO олакшава услуге промоције

извоза за извознике у својим партнерским земљама и увознике у Швајцарској, Европи и где је могуће шире.

SIPPO као посебну сврху и циљ од 2023. године, уводи у ПКС нову интервенцију „Одрживи приступ тржишту“.

Програм је замишљен као модел структурног и секторског приступа на више нивоа који укључује:

- Изградњу капацитета за управљачки тим (хоризонталне организационе јединице)
- Подизање свести и изградњу капацитета за представнике пословних удружења (вертикалне организационе јединице)
- Подизање свести и изградњу капацитета за чланице ПКС.

"Одржив приступ тржишту" треба да пружи пример одрживог пословног модела за чланице ПКС из унапред одабраних



сектора МСП који би се заснивао на инкорпорацији приоритетних Циљева одрживог развоја у пословне операције чланица на редовној дневној бази, са посебним фокусом на извозне активности (извозна спремност компаније; извозна спремност производа; фаза тестирања, стандардизација, процес сертификације).

Циљ обука које су спроведене су биле да се запослени у Комори упознају са концептом одрживости, пословним моделима циркуларне економије, као и транспоновање елемената новодонетих Агенди на ниво привредних субјеката. Након тога ће се привредници упознати са користима од нових трансформативних пословних модела и биће уанпређени капацитети запослених за пружање услуга чланицама. Један од циљева је и да се учествује у припреми Нацрта стратегије и Акционог план концепта одрживости.

#### Међународни сајам органске хране „BIOFACH“ 2023

Привредна комора Србије (ПКС) и Развојна агенција Србије (РАС) уз значајну подршку Швајцарског програма за промоцију извоза (СИППО) и Националне асоцијације Serbia Organics, већ традиционално, по пети пут осу организовали наступ домаћих компанија на Међународном сајму органске хране „BIOFACH“ 2023. Сајам је одржан у Нирнберуг током фебруара 2023. године, под слоганом „We speak organic – Organic product from Serbia - Tradition Transformed into Innovation“, представља највећи специјализовани светски сајам у области органске производње. Сајам је привукао 36.000 посетилаца из 135 земаља, са укупно 2.765 излагача из целог света који су били присутни на сајму из 95 земаља.

Привредна комора Србије (ПКС) у оквиру националног павиљона Србије, успешно је представила производни извозни програм свежег, сушеног, лиофилизираног и замрзнутог воћа и поврћа, сушених печурака до производа од житарица, органских

тестенина, џемова и воћних намаза од органског воћа и органског меда - 12 компанија.

Излагачи су на националном павиљону Србије током трајања сајма одржали преко 400 директних B2B састанака у разговори са купцима, а пројекција извозних послова у наредном периоду се процењује у вредности робе преко 7 милиона евра.

## XVI RESPONSIBLE BUSINESS HUB



Привредна Комора Србије је успоставила нови сервис услуга, који подржава Немачка развојна сарадња, а спроводи Немачка организација за међународну сарадњу ГИЗ.

Нови сервис Responsible Business Hub (RBH) представља центар за информисање и повезивање српских компанија по питању нових захтева који произилазе из немачког Закона о due diligence у ланцима снабдевања, а односе се на заштиту људских права, права радника и заштиту животне средине.

Канцеларија за подршку, која је део интернационалне мреже RBH-а (Немачка, Вијетнам, Камбоџа, Бангладеш) и која нуди велики избор услуга из области одговор-

ног пословања је бесплатна за кориснике. Циљ програма је да побољша способност приватног сектора да разуме и да се припреми за нове одрживе стандарде из Закона о дужној пажњи у ланцима снабдевања, као и да побољша конкуретност, одрживост и капацитет компанија на пољу заштите људских права и екологије.

Основни пословни модел и пакет услуга груписан је у пет категорија:

- |                              |               |                     |
|------------------------------|---------------|---------------------|
| 1. Информације & Знање       | 2. Саветовање | 3. Тренинзи & Обуке |
| 4. Подизање свести & Дијалог | 5. Умрежавање |                     |



Компаније које подлежу Закону о дужној пажњи, дужне су да примењују Закон у целом ланцу снабдевања, а активности које укључују су:

- Успостављање система управљања ризицима
- Дефинисање унутрашње одговорности
- Редовне анализе ризика (једном годишње или по потреби)
- Успостављање превентивних мера у сопственом пословању и код директих добављача
- Спровођење корективних мера
- Успостављање жалбеног механизма
- Документивање и извештавање.

Захтеви немачког Закона о *due diligence* ланцима снабдевања засновани су на Водећим принципима UN-а о пословању и људским правима, а овај међународно признати референтни оквир јасно предвиђа да је дужност државе да штити људска права и да компаније имају одговорност да поштују људска права „corporate due diligence“

Спровођење Закона контролише Савезна канцеларија за економске послове и контролу извоза BAFA, којој немачке компаније морају поднети извештај најмање четири месеца након завршетка фискалне године, након чега надлежни орган прегледа извештаје и врши инспекцију.

У оквиру Закона јасно се издвајају три области:

- **Заштита људских права** (нпр. Запошљавање деце, најгори облици децијег рада, ропство, придудни рад, заштита на раду, слобода удруживања, неједнак третман, правична накнада за рад, итд.)
- **Заштита живорне средине** (односи се на три конвенције : Минамата конвенција о живи, Стокхолмска конвенција о дуготрајним органским загађујућим супстанцама, и Базелска конвенција о кретању отпада)
- **Обештећење.**

У претходном периоду направљени су први кораци и спроведене прве активности у оквиру новог сервисног центра.

Током 2023. године покренут је сајт [responsiblebusinesshub.pks.rs](https://responsiblebusinesshub.pks.rs) који корисницима даје могућност да се информишу о услугама које пружа нови сервисни центар Привредне коморе Србије. На овај начин су доступне информације које се тичу немачког Закона о дужној пажњи у ланцима снабдевања, алати и актуелне националне и међународне регулативе из ове области.

Развијена је мрежа партнера и заједно са другим организацијама и институцијама успешно се сарађује на унапређењу одговорног пословања компанија - Међународном организацијом за рад на активностима на припреми Смерница за жалбени механизам; са невладиним организацијама које се баве темом трговине људима приликом запошљавања; Министарством за људска и мањинска права и социјални дијалог кроз чланство у Савету за праћење спровођења препорука ЕУ о људским правима, чланство у Посебној радној групи за израду Нацрта стратегије за праћење и унапређење стања људских права у Републици Србији за период 2024-2030. године“; Министарством за унутрашње послове кроз чланство у интерресорној радној групи за израду планског документа у области борбе против трговине људима.

Током маја и јуна 2023. године спроведене су презентације немачког Закона о дужној пажњи у ланцима снабдевања у пет градова, у пет Регионалних комора, са укупно 125 учесника - представника компанија.

## XVII АКТИВНОСТИ ЕВРОПСКЕ МРЕЖЕ ПРЕДУЗЕТНИШТВА (EEN мрежа)

Конзорцијум пројекта Европска мрежа предузетништва у Србији, поред својих редовних активности и подршке предузећима у пословању, информисе представнике привреде у Србији о смерницама Европске уније, које имају за циљ да радно окружење у Европи постане сигурније и здравије, радна места продуктивнија, а све у корист привредних друштава и њихових запослених. Посебно се промовише култура спречавања ризика ради побољшања услова рада. Осим у чланицама Европске уније, Европска агенција за безбедност и здравље на раду (EU-OSHA), има националне контакт особе и EEN OSH амбасадоре за регион Западног Балкана и Турске. Сврха ове сарадње је припрема за будуће пуно учешће у мрежи EU-OSH.

У организацији програма Пословни скок и Привредне коморе Србије организован је 18. маја 2022. године Самит ХР лидера – Бизнис и Људи. На догађају је представље-

на кампања Европске агенције за здравље и безбедност на раду „Здрава радна места олакшавају оптерећење“ која је организована у државама Европске уније и придруженим државама од 2020 до 2022. за неколико приоритетних области. Свака област покрива одређену тему у вези овим проблемима: превенција, рад у седећем положају, рад на даљину, будуће генерације радника, психосоцијални ризици.

У организацији Европског центра за радничка питања и уз подршку Европске комисије представник конзорцијума EEN Србија и EEN OSH амбасадор учествовао је на семинару Здрава радна места: Превенција мишићно-коштаних поремећаја повезаних са радом у финансијском сектору, 2. марта 2023. године у Београду. На догађају су представљене активности Европске мреже предузетништва и указано на најчешће проблеме са којима се суочавају запослени у финансијском сектору. Осим мишићно-коштаних поремећаја, запослени у финансијском сектору подложни су гојазности, слабљеном виду и стресу.

У организацији Европске агенције за здравље и безбедност на раду у Билбау (Шпанија) је одржан састанак EEN-OSH амбасадора јуна 2023. године и конференција поводом нове кампање EU-OSHA 2023-2025 „Безбедност и здравље на раду у дигитално доба“, 22.06.2023. године. Током панела презентоване су и активности Привредне коморе Србије које ће бити укључене у нову кампању EU-OSHA 2023-2025 „Безбедност и здравље на раду у дигитално доба“.



EEN Србија представљена у Сарајеву

У припреми Петої извештаја о ангажовању ПКС у складу са 10 Принципа Глобалної договора УН у Србији учествовале су следеће стручне службе Привредне коморе Србије:

Кабинет председника, Директорат за људске ресурсе и организацију, Центар за животној средину, техничке пројекте, квалитет и друштвену одговорност, Центар за циркуларну економију, Сектор удружења привреде, Центар за програме подршке привреди и микро, малим и средњим привредним друштвима, Сектор предузетништва, Стручна служба Суда части, Центар за едукацију, дуално образовање и образовне политике, Центар за управљање пројектима, Центар за ЕУ интеграције.

За обједињавање и уређење материјала Извештаја, одговоран је Тим ПКС за израду петої Извештаја о ангажовању Привредне коморе Србије у складу са десет принципа Глобалної договора УН.

---

Контакт:

Центар за животној средину, техничке пројекте, квалитет и друштвену одговорност

Телефон: 011 3300 939, 4149-608

e-mail: [zivotnasredina@pks.rs](mailto:zivotnasredina@pks.rs)

